

Psychologische
Hochschule Berlin

**УКРАЇНСЬКА ПСИХОЛОГІЯ. ХХІ СТОЛІТТЯ. ПОЧАТОК.
(ДНІ УКРАЇНСЬКОЇ ПСИХОЛОГІЇ В БЕРЛІНІ)**

**UKRAINIAN PSYCHOLOGY. XXI CENTURY. BEGINNING.
(DAYS OF UKRAINIAN PSYCHOLOGY IN BERLIN)**

**Матеріали науково-практичної
конференції з міжнародною участю
27-28 квітня 2023 року**

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ВІДДІЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ
PSYCHOLOGISCHE HOCHSCHULE BERLIN
(БЕРЛІНСЬКИЙ ПСИХОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ)
ІНСТИТУТ ПСИХОЛОГІЇ ІМЕНІ Г.С. КОСТЮКА НАПН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ПОЛІТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ НАПН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ
ІМЕНІ МИКОЛИ ЯРМАЧЕНКА НАПН УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ПРАКТИЧНОЇ
ПСИХОЛОГІЇ І СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ НАПН УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ГО «АСОЦІАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ ПСИХОЛОГІВ УКРАЇНИ»**

**Psychologische
Hochschule Berlin**

**УКРАЇНСЬКА ПСИХОЛОГІЯ. ХХІ СТОЛІТТЯ. ПОЧАТОК.
(ДНІ УКРАЇНСЬКОЇ ПСИХОЛОГІЇ В БЕРЛІНІ)**

**Матеріали науково-практичної
конференції з міжнародною участю
27-28 квітня 2023 року**

Київ–2023

УДК 159.9(477)"20"(082)

DOI: <http://doi.org/10.33120/UPS21Proceedings-2023>

*Рекомендовано до друку
на засіданні бюро Відділення психології та спеціальної педагогіки НАПН України
(протокол № 5 від 2 травня 2023 року)*

Редакційна рада:

*Панок В.Г., Максименко С.Д., Слюсаревський М.М.,
Данилюк І.В., Зігфрід Прейзер, Прохоренко Л.І.*

Редакційна колегія:

*Панок В.Г. (гол.ред.), Максименко С.Д. (заст. гол. ред.);
Слюсаревський М.М. (заст. гол. ред.); Данилюк І.В., Йоханна Бютхер,
Губеладзе І.Г., Прохоренко Л.І., Орлов О.В., Терещенко К.В.,
Чуніхіна С.Л., Куліш Т.І. (секретар)*

Українська психологія. XXI століття. Початок. (Дні української психології в Берліні): матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю 27-28 квітня 2023 року: Зб. матеріалів // За ред. В.Г. Панка. Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2023. 613 с. (електронне наукове видання)

ISBN 978-617-7745-21-0

У збірнику матеріалів науково-практичної конференції з міжнародною участю висвітлюються досягнення, актуальні проблеми та перспективи розвитку психологічної науки в Україні на початку XXI століття; сучасний стан психологічної практики і прикладної психології та важливі для сьогодення питання професійної підготовки психологів у закладах вищої і післядипломної освіти.

У збірнику представлено доповіді, виголошені на пленарному засіданні, та тези доповідей учасників конференції за секціями.

Матеріали конференції розраховані на вчених-психологів, освітян, управлінців, усіх, хто забезпечує функціонування і розвиток освіти, здійснює її психологічний науково-методичний супровід.

Матеріали подано в авторській редакції.

За достовірність фактів, цитат, посилань на джерела та вживання назв документів, власних імен тощо відповідають автори публікацій

УДК 159.9(477)"20"(082)

ISBN 978-617-7745-21-0

© Національна академія педагогічних наук України, 2023

© Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2023

З М І С Т

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ	11 - 69
Максименко С.Д. Психогенетичний потенціал особистості: методологія та принципи	11 - 29
Слюсаревський М.М. Психологічні підходи до вивчення макросоціальних процесів: здобутки і перспективи	30 - 43
Панок В.Г. Психологічна служба як система психологічного практикування в Україні	44 - 47
Титаренко Т.М. Навігація особистості у травматичних життєвих обставинах: ландшафти життєтворення	48 - 52
Данилюк І.В. Професійна підготовка психологів в контексті інтеграції до європейського освітнього простору	53 - 57
Костицький М.В. Українська юридична психологія у ХХІ столітті	58 - 61
Прохоренко Л.І. Розвиток та перспективи спеціальної психології в незалежній Україні	62 - 69
СЕКЦІЯ 1. УКРАЇНСЬКА ПСИХОЛОГІЧНА НАУКА: ДОСЯГНЕННЯ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ	70 - 346
Максименко С.Д., Касинець М.М. Методологія і метод як евристична функція психогенетичного потенціалу особистості	70 - 71
Бондаренко О.Ф. Наука, ідеологія та практика у пострадянській українській психології	72 - 75
Данилюк І.В., Малишева К.О., Литвин С.В. Міждисциплінарний аналіз природи етноцентризму в умовах війни	76 - 82
Карамушка Л.М. Тренінгова програма «Як зберегти та підтримати психічне здоров'я освітнього персоналу в умовах війни»	83 - 88
Кокун О.М. Особливості психічного здоров'я населення України після перших місяців війни	89 - 92
Колупаєва А.А. Психолого-педагогічна допомога дітям з особливими освітніми потребами: витоки і вектор розвитку	93 - 98
Моляко В.О., Третяк Т.М. Система КАРУС як засіб творчої мисленевої діяльності в ускладнених умовах	99 - 104
Піроженко Т.О., Карабаєва І.І., Соловійова Л.І. Комплексна діагностика готовності дитини старшого дошкільного віку до шкільного життя	105 - 110

Рибалка В.В. Фундатори перспективних наукових шкіл та програми і проекти вивчення актуальних психологічних проблем як чинники розвитку української психології у XXI столітті	111 - 117
Chebykin O.Ya. Psychological scientific school of Ushynsky University: origins, achievements and perspectives	118 - 122
Яценко Т.С. Внутрішня стабілізована суперечність психіки як особистісна проблема суб'єкта	123 - 128
Бахмутова Л.М. Показники посттравматичного зростання учасників цілорічних антарктичних експедицій	129 - 134
Ваганова Н.А., Гулько Ю.А., Латиш Н.М. Творче мислення дітей в умовах інформаційної невизначеності	135 - 140
Володарська Н.Д. Психологічна допомога студентам у збереженні психічного здоров'я в умовах війни	141 - 146
Гаваза Л.В. Дистинктивна поведінка особистості як спосіб вираження власної унікальності	147 - 148
Гопкало Ю.П. Психологічна безпека освітнього середовища: умови та принципи	149 - 151
Дроздов О.Ю. До 30-річчя створення Чернігівської соціально-психологічної школи	152 - 155
Завгородня О.В., Степура Є.В. Поліаспектний феномен алекситимії як предмет психологічного дослідження	156 - 160
Зазимко О.В., Шиловська О.М. Становлення ідентичності підлітків та молоді в період війни	161 - 166
Зливков В.Л., Лукомська С.О. Котух О.В. Інтеграція сучасних наукових підходів до роботи з кумулятивними травмами російсько-української війни	167 - 170
Зубіашвілі І.К. Проблеми економічної соціалізації учнівської молоді	171 - 178
Іванушенко Ю.О. Основні теми в автонарративах вимушених мігрантів з України	179 - 180
Івкін В.М. Силowe тренування як засіб відновлення психологічного благополуччя індивіда в умовах війни	181 - 183
Креденцер О.В. Психічне здоров'я українців, що перебувають в Німеччині у зв'язку з війною: емпіричне дослідження та технологія забезпечення	184 - 189
Крейдун Н.П., Харченко А.О., Невоєнна О.А., Яворовська Л.М. Тренди психологічної науки у наш час	190 - 193
Куліш Т.І. Розвиток гуманістичних ідей в сучасній українській психологічній науці	194 - 197

Лагодзінська В.І. Розвиток творчого потенціалу для забезпечення психологічного здоров'я персоналу освітніх організацій під час війни засобами арт-терапії	198 - 202
Литовченко С.В. Етичні аспекти досліджень у спеціальній освіті під час війни	203 - 207
Ліч М.Ю. Виклики сучасної психологічної науки в Україні	208 - 212
Максим О.В., Рябовол Т.А. Гнучкість конструювання майбутнього як ресурс життєстійкості особистості в умовах війни	213 - 216
Максимова Н.Ю., Щербина-Прилука В.М. Особливості формування рефлексії у дітей з девіантною поведінкою	217 - 221
Мар'яненко Л.В. Вплив міжособистісної взаємодії в системі «вчитель-учень» на розвиток навчально-пізнавальної діяльності учнів	222 - 225
Матвеев В.О. Кризові явища в розвитку психології як науки та проблема самореалізації особистості	226 - 230
Мещеряков Д.С. Психологічні технології впливу на суб'єктність особистості у соціальних мережах	231 - 234
Моначин І.Л. Я.І. Цурковський– засновник теорії психічної контрольності	235 - 238
Музика О.Л. Онлайн-діагностування і ціннісна підтримка саморозвитку обдарованих старшокласників та студентів в умовах війни	239 - 242
Назар М.М. Розвиток суб'єктності дорослих під час групової навчально-психологічної роботи у віртуальному освітньому просторі	243 - 246
Омельченко Я.М. Психотехнологія розвитку життєстійкості дітей у військовий час	247 - 252
Пророк Н.В. Щодо проблеми подолання негативних наслідків травмивного досвіду	253 - 258
Рудницька С.Ю. Психологічні особливості наративного конструювання досвіду особистості	259 - 264
Севост'янов П.О., Зотова Л.М., Наливайко О.О. Перспективи впровадження штучного інтелекту у психології	265 - 267
Сердюк Л.З., Купреєва О.І., Чиханцова О.А. Особистісні предиктори життєстійкості студентів з інвалідністю	268 - 272
Січка В.І. Колективна травма: індикатори та стратегії інтеграції	273 - 278

Столярчук О.А. Діагностика адаптації підлітків до шкільного навчання: виклики та ризики	279-282
Сторож О.В. Креативність як фактор соціалізації особистості у кризових життєвих ситуаціях	283-286
Суший О.В. Соціальне прогнозування у фокусі психологічної науки	287-291
Терещенко К.В. Толерантність до невизначеності освітнього персоналу та її зв'язок із суб'єктивним благополуччям в умовах воєнного часу	292-296
Тітова К.В. Індивідуально-психологічні особливості переживання екзистенційних страхів смерті та самотності	297-302
Турбан В.В., Поклад І.М. Сторінки з історії становлення психологічного знання в Україні	303-305
Федорчук О.І. Роль сім'ї в становленні емоціональної сфери дитини	306-310
Фурман А.В. Перспективи української психології у світовому контексті розвитку	311-317
Khmelova Y.V. The influence of urban environment on human psycho-emotional state	318-320
Чаплінська Ю.С. Кіборгізація людського тіла: проблеми і перспективи дослідження та практика впровадження	321-326
Шатирко Л.О., Дзюбо Л.В., Бучма В.В. Психолого-методичне забезпечення психологічної складової навчальної літератури для Нової української школи	327-332
Шепельова М.В. Особливості розуміння студентами невизначених ситуацій	333-338
Шеремета С.Р. Проблема використання психодіагностичного інструментарію в українських наукових дослідженнях	339-341
Яворська-Ветрова І.В. Особистісна зрілість у контексті психічного здоров'я та благополуччя: підходи українських психологів	342-346
СЕКЦІЯ 2. ПСИХОЛОГІЧНА ПРАКТИКА І ПРИКЛАДНА ПСИХОЛОГІЯ: СУЧАСНИЙ СТАН	347-540
Бялонович С.В. Психотерапія залежності в умовах війни: нові виклики для професійної спільноти»	347-352
Вернік О.Л., Павленко Оксана Володимирівна, Методика дослідження життєвих стратегій особистості в ситуаційній невизначеності	353-357

Вінков В. Ю., Шляхи психологічної допомоги громадянам, що переживають кризу ідентичності в умовах війни	358-362
Віткалова В. О. Досвід психологічної підтримки для жителів деокупованих територій Київської області в проєкті «Психологи на війні», серпень 2022-лютий 2023	363-365
Вовченко О. А. Надання психологічної допомоги родинам дітей з ООП, які перебували у полоні: особливості дебрифінгу	366-370
Волянюк Н.Ю., Ложкін Г.В. Подолання труднощів та складних ситуацій крізь призму категорії переживання	371-374
Гнітецька О. С. Сприймана дискримінація та суспільна підтримка воєнних біженців з України як чинник соціально-психологічної адаптації дітей мігрантів	375-381
Громова Г.М., Титаренко Т.М. Валентність майбутнього у наративах українців на початку війни	382-386
Дафна Максимов Шарон. Метод Хібукі-терапії як один з найефективніших методів роботи з психологічною травмою у дітей	387-389
Дзвоник Г. П. Практичні заходи психофізіологічного забезпечення професійної життєстійкості менеджерів	390-394
Довгань Н. О. Інокуляційна форма психологічного втручання: технології розвитку готовності громадян до конструктивної поведінки у надзвичайних ситуаціях	395-398
Жадан І. В. Соціально-психологічна концепція розвитку громадянської компетентності молоді: перспективи та проблеми впровадження	399-402
Жук В.В. Психолого-педагогічний супровід дітей з кохлеарними імплантами в Україні	403-407
Збродько Т. І. Чи має бути особиста терапія обов'язковою для терапевта в процесі навчання?	408-411
Коробка Л. М. До проблеми вибудовування і плекання психологічно безпечного освітнього середовища	412-414
Кот-Міронова Я. Ю., Річардсон Алан, Королович О. В. Особливості надання групової психологічної підтримки онлайн цивільному населенню під час війни (досвід спільного проєкту Фонду Олени Пінчук та ГО «Інститут процес-орієнтованої роботи в Україні імені Григорія Сковороди REGENERATION»)	415-420
Кочубейник О. М. Соціальні реконструкції у поствоєнному суспільстві: виклики реінтеграції вразливих спільнот	421-426
Краснякова А. О. Особливості застосування кейс-методу в інтернет середовищі	427-430

Лагодзінський В. В. Розвиток емоційного інтелекту у військово-вслужбовця, як важлива умова психологічної стійкості	431-436
Лазоренко Б. П. Стратегія відновлення психосоціального благополуччя особистості і спільнот та засоби її реалізації в умовах війни та повоєнного часу	437-441
Лазос Г. П. Стійкість професійної ідентичності психотерапевта як основа резильєнтності фахівця	442-447
Лашко О. В., Кошова І. В. Професійні виклики для фахівців, які надають кризову психологічну допомогу в умовах війни в Україні	448-451
Мякушко О. І., Бродецька А. А. Елементи тілесно орієнтованої терапії у роботі практичного психолога з учнями зі складними порушеннями розвитку	452-458
Нечаєва О. С. Шляхи надання ціннісної підтримки учням молодшого шкільного віку з ознаками інтелектуальної обдарованості	459-461
Остапенко І. В. Психосемантичний аналіз уявлень студентської молоді про майбутнє у воєнний час	462-468
Пагурець Л. Є. Формування менталітету нації в сучасному процесі державотворення: соціально-психологічний аспект	469-471
Паловські Ю. О. Психологічне благополуччя жінок у вимушеній міграції, перспективи їх повернення на батьківщину	472-475
Плескач Б. В. Надійність української версії Тесту Дж. Холланда для визначення професійних типів особистості	476-478
Пометун О. І., Серова Г. В. Психолого-педагогічна підтримка українських учнів і вчителів за кордоном в рамках проєкту «make education not war»	479-482
Пономаренко Н. Г. Розвиток емоційного інтелекту як спосіб профілактики суїцидальної поведінки	483-487
Предко В. В. Провідні детермінанти розвитку життєстійкості старшокласників в умовах війни	488-496
Прокашева С. П., Adi Mana, Shifra Sagy, «Українці борються з війною: які салютогенні копінг-ресурси допомагають їм зменшити тривогу?»	491-497
Рибальченко О.М. Невизначеність як критерій небезпеки особистості	498-501
Рибаченко В. Ф. Політико-психологічні аспекти діяльності президентів України після завершення їх каденцій	502-505
Сердюк Л.З., Купрєєва О. І., Чиханцова О. А. Особистісні предиктори життєстійкості студентів з інвалідністю	506-510
Скнар О. М. Виклики психологам перед лицем війни	511-514

Соснюк О. П. Психосемантичні дослідження в Україні: актуальний стан та перспективи	515 - 518
Стрільчук О. В. Переваги та небезпеки інтернет-простору в здобуванні психологічної освіти	519 - 522
Ткачук І. І. Розвиток життєстійкості старшокласників у роботі практичного психолога	523 - 526
Умеренкова Н. Ф. Психосоціальна підтримка сімей військовослужбовців: практика повномасштабної війни	527 - 530
Чекстєре О.Ю. Зміст дитячих страхів та копінг-стратегій в умовах війни	531 - 535
Чуніхіна С.Л. Конгруентне політичне лідерство і деліберативна демократія	536 - 540
СЕКЦІЯ 3. ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ПСИХОЛОГІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ І ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ	541 - 609
Радчук Г.К., Вінничук М. В. Рефлексивність як професійно значуща якість майбутніх педагогів	541 - 545
Винославська О.В., Кононець М. О. Застосування навчальних квест-кімнат для професійної підготовки практичних психологів	546 - 549
Данидюк І.В., Богучарова О.І., Яблонська Т.М. Професійна ідентичність українських студентів-психологів у різному соціокультурному контексті	550 - 554
Терлецька Л.Г. Психологія здоров'я як засіб підготовки магістрів до майбутньої професійної діяльності	555 - 557
Кононенко О.І. Диверсифікаційний підхід в реалізації підготовки психологів у ЗВО в умовах невизначеності	558 - 560
Базика Є.Л. Психолого-педагогічний супровід діяльності здобувачів ЗВО при дистанційній формі навчання	561 - 564
Власова О.І. З досвіду неформальної психологічної освіти класичних університетів України (до 125 річчя відкриття Психологічної семінарії в Київському університеті св. Володимира)	565 - 571
Кириленко Т.С. Вектори вивчення духовності в професійній підготовці психологів	572 - 573
Кондратюк А.А. Розвиток компетенцій організаційного психолога	574 - 577

Мельник О.А. Процес вдосконалення психологів у закладах вищої освіти	578-581
Юрчинська Г.К., Ходанович О.В. Конкурентоздатність майбутнього психолога	582-585
Лозова О.М. Контент-аналіз тематики наукових досліджень психологічних кафедр в діяхронії	586-589
Матієнко Т.В. Ефективність правового самовиховання студентської молоді	590-595
Лунченко Н.В. Психологічна безпека освітнього середовища та фактори її забезпечення	596-599
Шаюк О.Я. Проблемне поле особистісно-професійного зростання майбутнього психолога	600-603
Савелюк Н.М. Психологічна допомога майбутнім психологам через освітній процес в умовах воєнного стану	604-609
РЕЗОЛЮЦІЯ КОНФЕРЕНЦІЇ	610-614

структурні складові конкурентоздатності особистості майбутнього фахівця (на вибірці, що була в наявності) в залежності від фактору експериментального впливу «поєднання навчально-професійної та власне професійної діяльностей».

Встановлені факторні особливості конкурентоздатної особистості доцільно враховувати при організації освітніх програм підготовки психологів.

Література

1. Юрчинська Г.К., Кащенко О.В. Психологічні чинники конкурентоздатності особистості (на прикладі студентів, які підпрацьовують)// Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору. К.: Видавництво «Гнозис», 2009. с.765-772.

Лозова О.М.,

доктор психологічних наук, професор, завідувач
кафедри практичної психології Київського
університету імені Бориса Грінченка
o.lozova@kubg.edu.ua
ORCID ID:0000-0002-3549-195X

КОНТЕНТ-АНАЛІЗ ТЕМАТИКИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПСИХОЛОГІЧНИХ КАФЕДР В ДІАХРОНІЇ

Важливим напрямком діяльності університетів України, і зокрема, працівників психологічних кафедр є наукові дослідження. На підставі їх результатів відбувається розробка освітніх програм та навчальних планів для студентів різних спеціальностей, започатковуються нові нормативні та вибіркові курси.

Великою мірою науково-дослідна робота викладачів спрямована на підготовку й видання підручників та програмно-методичних матеріалів для організації навчального процесу. Публікація результатів досліджень передбачає їх подальше використання в навчальному процесі та у сфері практичної діяльності.

Статті, що друкуються науковцями регіональних і столичних ЗВО до спеціальних та галузевих психологічних видань, тематично й методично вирізняються системним, контекстуальним опрацюванням фактичного матеріалу. Публікації нерідко відтворюють новий погляд на добре розроблену тематику, містять відомості та наукові розвідки прикладного характеру.

Оскільки університетська наука реалізується на кафедрах ЗВО, то репрезентантом цієї діяльності є наукова тема кафедри. Метою цього дослідження став аналіз тематики наукових досліджень психологічних кафедр університетів України. Проаналізовано зміст тематичного масиву психологічних досліджень у порівняльному та діяхронічному аспектах. Зроблено два часові зрізи: у 2013 та у 2023 році, тим самим показано, що саме було предметом досліджень десять років тому і що досліджується зараз. Методом дослідження став кількісний контент-аналіз, інтерпретація робилася із застосуванням процедури семантичної генералізації даних; всього було проаналізовано 733 лексичні одиниці. Теми досліджень психологічних кафедр України бралися з відкритих Інтернет-джерел.

Порівняльний аналіз показав, що у 2013, як і тепер, у центрі більшості досліджень стоїть особистість: її соціально-психологічний, культурно-історичний потенціал і професійний розвиток.

Десять років тому переважала «дитячо-підлітково-студентська тематика», як от: навчання і виховання дітей дошкільного віку; соціально-психологічна адаптація дітей та підлітків; становлення особистісних смислів у студентів; чинники особистісного підходу до підлітків; усвідомлення окремих феноменів дітьми певного віку. Прикладом такої тенденції є теми: «Забезпечення особистісного зростання молоді засобами практичної психології»; «Основні закономірності розвитку дитини, питання реабілітації»; «Компенсації та соціально-психологічної адаптації дітей та підлітків у масових та спеціальних закладах освіти»; «Психологічний аналіз усвідомлення здорового способу життя дітьми дошкільного віку»; «Розвиток духовності старшокласників у процесі спілкування»; «Психолого-педагогічні умови корекції особистісних дисгармоній вчителів загальноосвітніх шкіл»; «Психологічні особливості розвитку екологічних цінностей особистості»; «Змістові та мотиваційні аспекти формування професійних компетентностей майбутніх психологів»; «Соціально-психологічний та культурно-історичний потенціал особистості»; «Проблеми психологічного дослідження особистості і сприяння її розвитку (інтегрований підхід)»; «Гуманізація навчання і виховання дітей дошкільного віку»; «Специфіка гендерного виховання студентів – соціальних педагогів у вищих навчальних закладах України».

Очевидно, що десять років тому в більшості випадків домінувала семантика розвитку, становлення, формування або корекції.

Аналіз сучасної тематики досліджень (2023 рік) виявив три такі тенденції:

1. Сьогодні особистість осмислюється швидше як суб'єкт – суб'єкт діяльності, життєтворчості, життєвого шляху. Приклади тем: «Формування особистості як суб'єкта самотворення»; «Психологія розвитку суб'єктів педагогічного процесу»; «Інноваційна педагогічна діяльність як чинник формування життєтворчої компетентності здобувача освіти»; «Трансформація життєвого світу людини в умовах особистісного і професійного розвитку»; «Психолого-педагогічні засади становлення професійної суб'єктності».

2. Цей суб'єкт діє в різноманітних життєвих обставинах – іноді протистоїть, частіше адаптується до них. У формулюванні тем домінують такі конструкції: «в сучасних умовах», «в освітньому середовищі», «в сучасному інформаційному суспільстві», «у контексті інноваційних технологій», «у складних життєвих ситуаціях», «в епоху глобалізації», «у контексті сучасних викликів», «в умовах кризового суспільства», «в контексті навчання впродовж життя», «у сучасних трансформаційних умовах», «в умовах модернізації освіти», «в контексті реалізації освітньої реформи», або ж «у третьому десятилітті ХХІ ст.».

Наприклад: «Психологічні аспекти взаємодії особистості з новими реаліями соціально-політичного середовища»; «Психологічний супровід розвитку

особистості школяра в рекреаційний період в контексті інноваційних технологій»; «Психологічні засади гармонізації освітнього простору: проектування, моделювання та експертиза здоров'язбережного професійного зростання майбутніх фахівців»; «Психологічні детермінанти безпеки освітнього середовища закладів загальної середньої освіти»; «Професійне становлення особистості в сучасному інформаційному суспільстві: персоногенетичний підхід»; «Психосоціальні ресурси особистісного та соціального розвитку в епоху глобалізації»; «Гуманітарні науки та психологія у контексті сучасних викликів»; «Соціалізація особистості в умовах кризового суспільства: психолого-педагогічний аспект»; «Психологічні засади розвитку та корекції особистості у освітньому процесі»; «Особистісний розвиток та психологічна допомога в сучасних умовах»; «Особливості виявлення образу Я в контексті навчання впродовж життя»; «Соціально-психологічні ресурси суб'єктів соціалізації у сучасних трансформаційних умовах»; «Соціально-психологічні особливості формування особистості в умовах трансформаційних змін»; «Особливості становлення ідентичності в умовах глобалізаційних та цивілізаційних тенденцій»; «Психологічні засади гармонізації освітнього простору: проектування, моделювання та експертиза здоров'язбережного професійного зростання майбутніх фахівців»; «Психолого-педагогічні аспекти професійного зростання педагогів в умовах модернізації освіти»; «Психологічні аспекти взаємодії особистості з новими реаліями соціально-політичного середовища»; «Психологічні особливості становлення майбутнього фахівця у сучасній вищій школі»; «Психолого-педагогічне забезпечення сучасного освітнього менеджменту та процесу підвищення професійної компетентності педагогічних працівників в контексті реалізації освітньої реформи».

3. В дихотомії «особистість – соціум» досліджуваний суб'єкт шукає/набуває/має набувати нових якостей – цивілізаційної компетентності, особистісного благополуччя, життєтворчої компетентності, ресурсності, адаптаційного потенціалу, стратегії самозбереження здоров'я, ортобіозу, рекреаційності. Наприклад: «Соціально-психологічні ресурси суб'єктів соціалізації у сучасних трансформаційних умовах»; «Мобілізація особистісного ресурсу суб'єктів спортивної діяльності засобами вдосконалення технологій психолого-педагогічного супроводу»; «Психологічні ресурси адаптаційного потенціалу особистості»; «Інноваційні психотехнології сприяння особистісному благополуччю»; «Суспільні дисципліни як засіб формування цивілізаційної компетентності студентів. «Дослідження психології ортобіозу людини»; «Стратегія і тактика самозбереження здоров'я».

4. Як і раніше, займають свою нішу і теми, пов'язані з семантикою розвитку, становлення, формування або корекції. «Теорія і практика психолого-